COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 5.7.2019
COM(2019) 322 final

RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU

Al treisprezecelea raport anual, pe 2018, privind punerea în aplicare a ajutorului comunitar în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 389/2006 al Consiliului din 27 februarie 2006 privind crearea unui instrument de sprijin financiar în scopul de a încuraja dezvoltarea economică a comunității cipriote turce

RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU

Al treisprezecelea raport anual, pe 2018, privind punerea în aplicare a ajutorului comunitar în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 389/2006 al Consiliului din 27 februarie 2006 privind crearea unui instrument de sprijin financiar în scopul de a încuraja dezvoltarea economică a comunității cipriote turce

1. INTRODUCERE

Regulamentul (CE) nr. 389/2006 al Consiliului[1] („Regulamentul privind ajutorul”) reprezintă baza pentru asistența acordată comunității cipriote turce (CCT) și prevede raportarea anuală către Consiliu și Parlamentul European. Prezentul raport se referă la anul 2018.

2. PROGRAMAREA AJUTORULUI

În perioada 2006 – sfârșitul anului 2018 a fost programată suma de 520 de milioane EUR pentru operațiuni în temeiul Regulamentului privind ajutorul. Suma angajată în octombrie 2018 pentru programul anual de acțiune pe 2018 a fost de 34,5 milioane EUR[2]. Cadrul financiar multianual (CFM) pentru perioada 2014-2020 oferă programului o perspectivă multianuală și prevede o finanțare anuală stabilă. Cu toate acestea, programul de asistență, al cărui scop constă în facilitarea reunificării Ciprului, are caracter temporar, iar atât Regulamentul privind ajutorul, cât și Regulamentul nr. 1311/2013 al Consiliului[3] de stabilire a cadrului financiar multianual permit o revizuire în cazul reunificării.

3. MECANISME DE PUNERE ÎN APLICARE

Programul este pus în aplicare în zonele din Republica Cipru în care guvernul Republicii Cipru nu exercită un control efectiv și unde punerea în aplicare a acquis-ului este suspendată temporar în temeiul Protocolului 10 la Tratatul de aderare. Asistența este pusă în aplicare, în principal, prin gestiune directă de către Comisia Europeană, însă unele proiecte sunt gestionate indirect de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), de Consiliul Britanic sau de Organismul Irlandei de Nord pentru cooperarea cu teritoriile și țările de peste mări (*Northern Ireland Co-operation Overseas, NI-CO*).

Comisia acționează într-un context politic, juridic și diplomatic unic. Sunt necesare măsuri ad-hoc pentru punerea în aplicare a programului, asigurându-se în același timp respectarea principiilor bunei gestiuni financiare. În condiții normale, în cadrul programelor de ajutor finanțate de UE, acordurile încheiate cu guvernele beneficiare prevăd cadrul juridic al asistenței pentru dezvoltare. În ceea ce privește asistența în favoarea CCT, astfel de acorduri nu pot fi încheiate. Gestionarea și atenuarea riscului inerent este responsabilitatea Comisiei, măsurile adoptate incluzând o monitorizare intensivă a contractelor și acordarea de sprijin pentru beneficiari, condiții de plată revizuite și o abordare atentă a utilizării garanțiilor bancare. Programul de asistență

[1] JO L 65, 7.3.2006, p. 5.
[2] Decizia C(2018) 6695 a Comisiei.
[3] JO L 347, 2.12.2013, p. 884.

include un sprijin semnificativ acordat sub formă de granturi, pentru gestiunea cărora sunt necesare resurse considerabile.

Pentru a se garanta punerea în aplicare cu succes și în mod sustenabil în acest context, comunitatea cipriotă turcă trebuie să se angajeze pe deplin în pregătirea pentru introducerea acquis-ului în urma soluționării problemei cipriote.

Echipa responsabilă de program acționează prin intermediul Biroului UE de sprijin pentru program (EUPSO), situat în partea de nord a orașului Nicosia. Reprezentanța Comisiei Europene în Cipru găzduiește, de asemenea, reuniuni, seminarii și conferințe de presă și comunică cu cetățenii ciprioți din toată insula, inclusiv cu privire la programul de ajutor. În plus, punctul de informare al UE (EU Infopoint), finanțat în cadrul programului de ajutor, desfășoară o serie de acțiuni de asigurare a vizibilității și de comunicare, furnizând informații despre politicile, prioritățile și acțiunile UE în sprijinul comunității cipriote turce și promovând cultura europeană.

4. PUNEREA ÎN APLICARE ÎN PERIOADA DE RAPORTARE

4.1. Prezentare generală

Comisia continuă să pună în aplicare Regulamentul privind ajutorul, cu obiectivul general de a sprijini reunificarea. Comisia este pregătită să adapteze programul în urma oricărui acord la care s-ar ajunge în discuțiile legate de soluționarea conflictului.

Acțiunile din 2018 au inclus continuarea unei serii de proiecte în derulare și de succes, cum ar fi bursele UE și măsurile de consolidare a încrederii în sprijinul Comisiei pentru persoane dispărute (CPD) și al Comisiei tehnice pentru patrimoniul cultural (CTPC).

Asistența acordată sectoarelor economice cheie care se pregătesc pentru o soluționare a problemei cipriote a fost consolidată prin proiecte pentru dezvoltarea sectorului privat și a zonelor rurale, precum și a resurselor umane. Au continuat eforturile pentru realizarea de îmbunătățiri concrete în ceea ce privește eradicarea bolilor animalelor și siguranța alimentelor.

Există încă diferențe considerabile în ceea ce privește capacitatea beneficiarilor de a pune efectiv în aplicare acquis-ul în urma unui proces cuprinzător de soluționare a conflictului, iar multe texte legislative nu au fost încă adoptate. Cu toate acestea, comunitatea cipriotă turcă înțelege mai bine care sunt provocările legate de punerea în aplicare a textelor juridice aliniate la standardele UE.

Sprijinul acordat sub formă de granturi rămâne un element esențial al programului. În ceea ce privește programul de burse, Comisia a continuat să recurgă la externalizare, pentru a asigura că beneficiarii primesc granturile în timp util și în mod eficient.

Mai mult, începând din 2008, o unitate de gestionare a proiectelor *(Project Management Unit*, PMU) înființată prin intermediul unui contract de servicii de asistență tehnică furnizează servicii pentru a sprijini implementarea schemelor de granturi. PMU, redenumită în 2018 Echipa de asistență pentru granturi (*Grant Support Team*, GST), continuă să ofere un sprijin important Comisiei pentru o mai mare eficiență și asigurare a gestionării operaționale, a implementării și a monitorizării schemelor de granturi.

Una dintre problemele nerezolvate este construcția rețelei de canalizare din Famagusta, contractul pentru realizarea acestei acțiuni fiind reziliat de Comisie în decembrie 2013. Litigiul cu fostul contractant a fost supus arbitrajului, întrucât au fost epuizate toate opțiunile pentru o soluționare amiabilă. În paralel, licitația pentru lucrările de reparație asociate a fost lansată în 2018.

La sfârșitul anului, în cadrul programului se aflau în derulare, în ansamblu, 206 contracte.

4.2. Progresele înregistrate în realizarea obiectivelor

Obiectivul general al programului de ajutor este de a facilita reunificarea Ciprului prin încurajarea dezvoltării economice a comunității cipriote turce, cu o atenție specială acordată integrării economice a insulei, îmbunătățirii contactelor dintre cele două comunități și cu UE, precum și activității de pregătire pentru punerea în aplicare a acquis-ului.

Activitățile întreprinse în 2018 în vederea atingerii obiectivelor Regulamentului privind ajutorul au fost:

4.2.1. Obiectivul 1: Dezvoltarea și restructurarea infrastructurilor

Un acord de contribuție a fost semnat în decembrie 2018 cu PNUD pentru punerea în aplicare a noii Facilități pentru infrastructura locală (*Local Infrastructure Facility,* LIF). Facilitatea este concepută ca un mecanism transparent pentru simplificarea investițiilor prioritare în infrastructură în cadrul programului de ajutor. Valoarea acordului de contribuție se ridică la 17,7 milioane EUR, fiind încheiat pentru o perioadă de trei ani.

Facilitatea vizează să ofere sprijin pentru identificarea, examinarea, dezvoltarea, contractarea și implementarea fizică a investițiilor relevante în infrastructura locală. Proiectele vor fi selectate prin intermediul cererilor obișnuite de exprimare a interesului adresate beneficiarilor locali. Următoarea listă restrânsă orientativă include proiectele pregătite pentru punerea în aplicare începând cu primele luni ale anului 2019:

- proiectul de reabilitare a râului Pedieos/Kanlıdere;
- dezafectarea vechii stații de epurare a apelor reziduale (*wastewater treatment plant* - WWTP) din Nicosia;
- extinderea WWTP din Morphou/Güzelyurt și Famagusta;
- înființarea unei instalații de compostare a deșeurilor verzi în Nicosia.

Un studiu de fezabilitate detaliat finanțat de UE pentru reabilitarea râului Pedieos/Kanlıdere a fost finalizat în decembrie 2018. Domeniul de aplicare al studiului include construcția unui parc liniar care se întinde pe o distanță de aproximativ 5 km de-a lungul râului și constă în măsuri de protecție împotriva inundațiilor, piste pentru biciclete și pietoni, zone de agrement și structuri educaționale cu privire la mediu. Prin extinderea zonelor de nord și de sud ale liniei verzi, acest proiect bicomunitar vizează să reunească comunitățile cipriote prin intermediul activităților recreative.

În sectorul apei, în decembrie 2018, a fost semnat un contract pentru lucrări în valoare de 10,9 milioane EUR pentru construcția secțiunii Nicosia din conducta magistrală a Nicosiei de nord (*northern Nicosia Trunk Sewer,* NNTS). Comisia a semnat și contractul de servicii aferent, pentru supravegherea lucrărilor, în valoare de 0,7 milioane EUR. Lucrările urmează să înceapă în al doilea trimestru din 2019 și

vor dura 33 de luni. Proiectul va implica construcția a aproximativ 13 km de canalizări și a 4 stații de pompare pentru colectarea apelor reziduale din Nicosia pentru a le transmite WWTP bicomunitare Mia Milia/Haspolat din Nicosia, acesta din urmă fiind, de asemenea, un proiect finanțat de UE, finalizat în 2013. Întrucât conducta magistrală existentă, care acoperă Nicosia centrală, de nord și de sud, funcționează în prezent la capacitate maximă, NNTS va facilita conectarea zonelor mai urbane cu WWTP, în conformitate cu Directiva privind tratarea apelor urbane reziduale.

În decembrie 2018, au fost semnate un contract pentru lucrări în valoare de 2,14 milioane EUR și un contract de servicii în valoare de 0,5 milioane EUR pentru proiectul finanțat de UE care vizează construcția unui sistem de irigare pentru reutilizarea apelor reziduale tratate în WWTP din Morphou/Güzelyurt. Lucrările au început în februarie 2019 și vor dura 29 de luni. Proiectul va utiliza apa reziduală tratată în WWTP, prin construirea unui rezervor de apă și a unui sistem de distribuție a apei pentru irigare. Aceasta va facilita reutilizarea sigură a unei cantități de 500 de milioane de litri de apă de înaltă calitate pe an, în vederea irigării culturilor locale. Prin intermediul acestui proiect, Comisia vizează să crească gradul de conștientizare cu privire la beneficiile reutilizării apei reziduale tratate pentru irigarea agricolă în partea de nord a Ciprului.

Studiul de fezabilitate și proiectul de execuție a sistemului de distribuție pentru utilizarea apelor reziduale tratate în WWTP bicomunitară Mia Milia/Haspolat din Nicosia sunt finalizate. Proiectul final detaliat și dosarul aferent de licitație pentru acest important proiect bicomunitar se află în etapele finale ale procesului de aprobare și se preconizează că vor fi finalizate în al doilea trimestru din 2019.

Licitația de lucrări pentru lucrările de reparație necesare la rețelele de canalizare din Famagusta a fost lansată în 2018. Contractul pentru lucrări și contractul aferent pentru serviciile de supraveghere au fost semnate în aprilie 2019.

Au fost inițiate activități pregătitoare pentru prima etapă a procesului de dezafectare a vechii WWTP din Nicosia. Proiectul va furniza instalații de tratare prealabilă a surselor de ape reziduale care provin din industria alimentară și va reduce suprafața lagunelor utilizate pentru tratarea suplimentară a acestor surse.

Asistența în sectorul deșeurilor solide a fost acordată în continuare sub forma unor acțiuni diverse. Două contracte – „Extinderea la depozitul de deșeuri de la Koutsoventsis/Güngör” și „Instalație de degazare a depozitelor de deșeuri” – semnate în decembrie 2017 se află în etapele finale ale lucrărilor. Prima secțiune din lucrările de extindere la depozitul de deșeuri a fost dată în folosința comunității cipriote turce în septembrie 2018.

Cu ajutorul experților Comisiei, un text juridic privind deșeurile de ambalaje a fost finalizat în decembrie 2018, în conformitate cu standardele și bunele practici ale UE. Într-un efort continuu de gestionare durabilă a deșeurilor de ambalaje, programul de ajutor sprijină dezvoltarea și înființarea organizațiilor care implementează răspunderea extinsă a producătorului. În acest sens, au fost inițiate discuții cu „Green Dot Cyprus”. În plus, baza de date privind gestionarea deșeurilor solide, finalizată în 2017 și la baza căreia se află Catalogul european privind deșeurile solide, a fost extinsă în 2018 pentru a include apele reziduale. Datorită „adoptării” cu succes a bazei de date de către beneficiari, planurile actuale pentru 2019 prevăd continuarea extinderii acesteia pentru a include monitorizarea deșeurilor de ambalaje și

gestionarea autorizațiilor de funcționare pentru organizațiile care implementează răspunderea extinsă a producătorului.

Instalarea, formarea cu privire la un nou utilaj de sterilizare pentru tratarea deșeurilor medicale periculoase și punerea acestuia în funcțiune au fost definitivate prin semnarea Certificatului de acceptare provizorie în august 2018. Acest proiect a fost consolidat în continuare prin intermediul unui proiect de capacitate tehnică ce implică proiectarea și punerea în aplicare a unui sistem de gestionare durabilă a deșeurilor medicale. Asistența ulterioară va fi acordată beneficiarilor până în 2019, contribuind, astfel, la garantarea funcționării durabile.

În cele din urmă, gestionarea deșeurilor solide a fost abordată, de asemenea, în schemele de granturi pentru sprijinirea societății civile și a comunităților locale. Granturile acordate implică crearea de stații de transfer al deșeurilor solide și gestionarea deșeurilor verzi conform unui plan coerent elaborat de UE privind gestionarea integrată a deșeurilor solide. Proiectele sunt în curs de dezvoltare și se preconizează că vor fi încheiate până în decembrie 2020.

Dosarul de licitație pentru furnizarea de materiale de laborator și de instrumente pentru analiza aerului, a combustibilului și a apei a fost lansat în decembrie 2018. Semnarea contractului este preconizată pentru al treilea trimestru din 2019. Echipamentele furnizate în temeiul acestui contract vor permite analiza și monitorizarea calității în vederea obținerii conformității cu directivele UE.

De asemenea, un proiect pentru „furnizarea de echipamente pentru monitorizarea calității aerului” a fost aprobat în cadrul bugetului pentru 2018 al programului de ajutor, iar specificațiile tehnice au fost elaborate, licitația fiind preconizată să aibă loc la jumătatea anului 2019. Echipamentele vor îmbunătăți rețeaua existentă de monitorizare a calității aerului înființată în 2009-2010 cu finanțare din partea UE.

În noiembrie 2018 a fost semnat un contract-cadru de asistență tehnică pentru punerea în aplicare a unui program privind eficiența energetică în școli. Contractul va furniza o evaluare a situației privind eficiența energetică în 10 școli-pilot, contribuind, astfel, la realizarea unui studiu de fezabilitate care detaliază măsurile potențiale pentru creșterea eficienței energetice a clădirilor existente. Contractul vizează, de asemenea, creșterea gradului de conștientizare privind eficiența energetică în școli.

În cele din urmă, un proiect pentru „furnizarea de echipamente de răspuns în situații de urgență pentru prevenirea poluării apelor”, aprobat în cadrul bugetului pentru 2018 al programului de ajutor, se află în prezent în curs de pregătire, iar documentația pentru licitație este în curs de elaborare. Se preconizează că această licitație va putea fi lansată până la jumătatea anului 2019.

4.2.2. Obiectivul 2: Promovarea dezvoltării sociale și economice

Proiectul de „asistență tehnică pentru sectorul privat (ATSP)”, lansat în noiembrie 2015, a fost finalizat în septembrie 2018. Pentru a asigura durabilitatea acțiunii, lucrările din cadrul ATSP cu privire la inovare și antreprenoriat vor fi monitorizate prin intermediul unui acord de contribuție semnat în decembrie 2018 cu Organismul Irlandei de Nord pentru cooperarea cu teritoriile și țările de peste mări (*Northern Ireland Co-operation Overseas, NI-CO*). Bugetul general al proiectului „Antreprenoriat inovator și dialog”, cu o durată de trei ani, se ridică la 3 milioane EUR. Acțiunea este un răspuns la nevoia de a dispune de mai multe spații comune în Cipru, care să permită o mai bună interacțiune, schimbul de experiențe și opinii,

parteneriate efective și dezvoltarea cercetării. Acțiunea vizează crearea unor spații fizice și virtuale pentru inovatori, antreprenori și cercetători, pentru dialogul în cadrul comunității și pentru partajarea cunoștințelor.

O cerere de propuneri intitulată „Întreprinderi, clustere și organizații de asistență pentru întreprinderi competitive”, cu un buget de 5 milioane EUR, a fost lansată în aprilie 2018. Semnarea contractelor individuale de granturi este preconizată pentru al doilea trimestru din 2019. Un contract-cadru pentru elaborarea specificațiilor tehnice pentru un sistem IT menit să sprijine organismele locale în punerea în aplicare a schemei pentru supravegherea pieței a fost semnat în septembrie 2018.

În plus, a fost aplicat în continuare acordul de delegare încheiat cu BERD, care vizează să abordeze două elemente fundamentale necesare pentru a consolida poziția concurențială a IMM-urilor locale – accesul la finanțe și consiliere de afaceri. Până în decembrie 2018, 53 de proiecte de consultanță au fost aprobate și au început să fie puse în aplicare sau au fost finalizate.

În domeniul dezvoltării rurale, în decembrie 2018, Comisia a semnat un nou contract pentru furnizarea de asistență tehnică prin serviciile de consiliere agricolă. Contractul va fi în vigoare timp de 30 de luni. De asemenea, Comisia a lansat o cerere de propuneri (Dezvoltare rurală IV), cu un buget de 5 milioane EUR (jumătate pentru zootehnie și jumătate pentru culturi). Semnarea contractelor individuale este preconizată pentru al patrulea trimestru din 2019.

În 2018, asistența tehnică a UE a îmbunătățit în continuare capacitățile specialiștilor veterinari de a preveni, a controla și a eradica bolile animalelor. Drept urmare, personalul veterinar de specialitate a avut posibilitatea să elaboreze și să pună în aplicare programe de supraveghere, control și eradicare a bolilor, în conformitate cu cerințele UE. Capacitățile de detectare precoce și de eliminare a bolilor emergente ale animalelor (cum ar fi febra aftoasă, infecția cu virusul dermatozei nodulare contagioase, infecția cu virusul pestei micilor rumegătoare și variola ovină și caprină) au fost, de asemenea, consolidate. Au fost elaborate planuri și proceduri de pregătire a crizelor pentru a contribui la eliminarea rapidă și eficace a focarelor de boli ale animalelor.

Eșantionarea continuă și testarea animalelor (finanțate integral de UE) au condus la acordarea statutului de exploatații indemne de boală în ceea ce privește boli precum bruceloza, tuberculoza și leucoza bovină, pentru aproximativ 40 % dintre exploatațiile de oi, de capre și unități zootehnice, în conformitate cu cerințele UE.

Datorită instrumentului TAIEX și asistenței tehnice, au fost finalizate textele juridice și procedurile de angajament pentru implicarea sectorului privat (și anume, veterinarii din sectorul privat) în punerea în aplicare a programelor pentru bolile animalelor și a altor sarcini veterinare publice (cum ar fi controalele). Aceasta ar trebui să contribuie la creșterea capacităților locale de punere în aplicare a unor programe și cerințe veterinare aliniate la nivelul UE. În plus, a fost instituit un sistem pentru schimbul periodic de informații și de documentații cu părțile interesate privind programele/activitățile veterinare. Obiectivul este de a contribui la îmbunătățirea înțelegerii reciproce și la accelerarea îmbunătățirii sau la rezolvarea problemelor dintre serviciile veterinare și părțile interesate.

În plus, în 2018, Comisia a semnat un nou contract de lucrări în valoare de 2,4 milioane EUR pentru a sprijini construcția unui sistem de eliminare a deșeurilor animale în comunitatea cipriotă turcă. Obiectivul acestuia este de a îmbunătăți

sănătatea publică, sănătatea animalelor și mediul, prin punerea în aplicare a unui sistem pentru colectarea, transportul și eliminarea materiilor de origine animală pe care oamenii nu le consumă (subproduse de origine animală). Contractul va finanța construcția unui amplasament central pentru colectarea, depozitarea și incinerarea subproduselor de origine animală și 6 centre satelitare pentru colectare și transfer, răspândite pe teritoriul părții de nord a Ciprului.

În sectorul educației, punerea în aplicare a 15 proiecte de granturi acordate în 2016 în cadrul schemei de grant în valoare de 1,5 milioane EUR pentru „Inovare și schimbare în educație VI" a continuat în 2018; 10 dintre acestea au fost finalizate spre sfârșitul anului. Proiectele vizează îmbunătățirea capacității de predare/învățare în școli, prin introducerea de programe extrașcolare și axate pe competențe non-tehnice, precum și prin înființarea de laboratoare de științe și a unei sere pentru agricultura ecologică. Pe de altă parte, proiectele privind învățarea pe tot parcursul vieții contribuie la îmbunătățirea capacităților profesionale ale arhitecților și inginerilor și la introducerea cursurilor de antreprenoriat și de formare pe tot parcursul vieții în scopul de a se îmbunătăți capacitatea de inserție profesională a tinerilor.

În cursul anului 2018, 10 proiecte de granturi suplimentare au fost acordate în cadrul schemei de grant în valoare de 1,5 milioane EUR pentru „Inovare și schimbare în educație VII". În cadrul acestei scheme noi, proiectele școlare se axează pe consolidarea incluziunii sociale și a mobilității copiilor cu nevoi speciale, pe îmbunătățirea practicilor de învățare a limbilor engleză și greacă cu ajutorul tehnologiei și pe introducerea activităților extrașcolare care vizează îmbunătățirea deprinderilor de viață ale elevilor din ciclul primar. Proiectele privind învățarea pe tot parcursul vieții contribuie la îmbunătățirea competențelor antreprenoriale ale tinerilor și femeilor, la consolidarea practicilor de antreprenoriat social în cadrul comunității cipriote turce și la dezvoltarea programelor de învățare pe tot parcursul vieții în vederea îmbunătățirii capacității de inserție profesională a tinerilor și a persoanelor cu handicap. Se preconizează că proiectele de grant vor fi finalizate până în 2021.

Al doilea proiect de asistență tehnică pentru „educație și formare profesională și piața muncii (VETLAM II)", lansat în noiembrie 2015, s-a încheiat în noiembrie 2018. Proiectul a contribuit la revizuirea și dezvoltarea a 41 de standarde profesionale pentru competențe profesionale. În plus, acesta a contribuit la dezvoltarea clasificării ocupațiilor în temeiul standardelor ISCO-08 ale OIM, a strategiei școlilor profesionale și a măsurilor active de ocupare a forței de muncă pentru trei grupuri dezavantajate selectate (tineri, femei și persoane cu handicap). Au fost elaborate procedurile de evaluare a programelor privind învățarea la locul de muncă și a programelor de ucenicie și a fost creat un grup local de evaluatori.

Pentru a sprijini și mai mult sectorul educației în conformitate cu prioritățile Cadrului strategic al UE – Educație și formare profesională 2020, a fost semnat un contract-cadru. Asistența tehnică a vizat efectuarea unei evaluări a situației actuale din sectorul educației și a relației sale cu economia, facilitarea pregătirii unui plan de dezvoltare și identificarea nevoilor care ar putea fi abordate cu sprijinul viitor al UE în domeniul educației. Sprijinul a luat sfârșit în decembrie 2018, iar rezultatele acestuia vor fi utilizate ca o contribuție la pregătirea viitorului sprijin acordat sectorului educației.

Bazându-se pe rezultatele lucrărilor analitice anterioare, a doua etapă a programului de monitorizare economică, realizat de Banca Mondială, a oferit o analiză suplimentară aprofundată și asistență tehnică în domenii importante. Programul a vizat analiza fiscală, organismele administrației publice sustenabile din punct de vedere financiar, efectele economice și comerciale ale reunificării, dezvoltarea sectorului privat și incluziunea socială, precum și monitorizarea macroeconomică. În conformitate cu prioritățile politice din cadrul programului de ajutor, un pachet financiar suplimentar de 4,8 milioane EUR a fost contractat în 2017 pentru continuarea angajamentului asumat de Banca Mondială de a se baza pe activitatea de analiză și de consiliere desfășurată până în prezent și de a continua să ofere consiliere și sprijin specific pentru comunitatea cipriotă turcă până în decembrie 2020. Programul și-a continuat activitățile în 2018, oferind sprijin specific pentru dezvoltarea sectorului privat, pentru sectorul agricol, pentru incluziunea sociale și pentru organismele comunității locale.

4.2.3. Obiectivul 3: Promovarea reconcilierii, măsuri pentru instaurarea unui climat de încredere și sprijinirea societății civile

Comisia pentru persoane dispărute (CPD), sprijinită prin programul de ajutor prin intermediul unui acord de gestiune indirectă încheiat cu PNUD, și-a continuat activitatea pe teren și activitatea de laborator. Până la sfârșitul anului 2018, din totalul de 2 002 persoane dispărute, CPD a exhumat rămășițele a 1 202 persoane; 927 dintre acestea au fost identificate pe baza analizelor genetice și returnate familiilor lor.

În decembrie 2018, acordul de contribuție încheiat cu PNUD a fost extins pentru a oferi finanțare operațiunilor CPD din 2019, în valoare de 3 milioane EUR. În ansamblu, în perioada 2006-2019, UE a contribuit cu o sumă totală de 25,5 milioane EUR, ceea ce reprezintă 75 % din totalul finanțării acordate CPD în 13 ani.

Odată cu trecerea timpului, este din ce în ce mai dificil să se obțină informații exacte pentru a se identifica amplasarea siturilor funerare. Aceasta este o provocare majoră care, în prezent, trebuie abordată prin eforturi reînnoite în domeniul cercetării arhivelor civile și militare din Cipru și din străinătate, precum și printr-o utilizare mai intensă a instrumentelor IT în scopul de a se facilita etapele de investigare, excavare și exhumare.

Suplimentarea cu 0,4 milioane EUR a finanțării anuale obișnuite este finanțată prin bugetul pe 2017 al programului de ajutor, pe baza unei cereri specifice a CPD. Aceasta acoperă creșterea costurilor pentru testarea ADN și creșterea costurilor pentru compensații și reparația drumurilor și a proprietăților private afectate de excavări. În plus, suplimentarea finanțează și studiul de fezabilitate pentru depozitul de deșeuri Dikomo/Dikmen.

La sfârșitul anului 2017, o investigație care a durat doi ani a scos la iveală informații cu privire la relocarea rămășițelor umane din Askeia în situl de depozitare Dikomo/Dikmen, care ar fi avut loc între 1995 și 1996. Necunoscând aceste informații, UE a finanțat – între 2009 și 2012 – un proiect de reabilitare a depozitului de deșeuri. În ianuarie 2018, Comisia a partajat cu CPD specificațiile tehnice și schițele lucrărilor efectuate în cadrul proiectului UE. În februarie 2018, CPD a solicitat finanțarea unui studiu de fezabilitate pentru a evalua posibilitatea de excavare pe teritoriul depozitului de deșeuri, utilizând măsuri de siguranță adecvate pentru a reduce la minimum riscurile sanitare ale unei excavări, precum și pentru a estima costurile unei astfel de excavări și posibilitatea reabilitării ulterioare a sitului.

Comisia a răspuns pozitiv la această solicitare, iar studiul este, în prezent, în curs de desfășurare.

Protecția patrimoniului cultural prin intermediul Comisiei tehnice bicomunitare pentru patrimoniul cultural (CTPC) a constituit în continuare un element esențial al acțiunilor de reconciliere și de instaurare a unui climat de încredere sprijinite în cadrul programului de ajutor. În total, programului privind patrimoniul cultural i s-a alocat suma de 14,7 milioane EUR din fondurile UE, care este utilizată pentru îmbunătățirea protecției a 75 de situri de patrimoniu cultural în întreaga insulă. Printre acestea se numără 58 de proiecte de lucrări finalizate, 9 proiecte de proiectare finalizate și 8 proiecte în curs. În cursul anului 2018, principalele realizări au fost finalizarea lucrărilor de conservare a minaretului moscheii Camii-Kebir și a băilor Hamam din Paphos, moscheea Tuzla din Larnaca și situl arheologic Agia Triada, precum și conservarea Agios Philon de pe situl arheologic din Karpasia/Karpaz. În Famagusta au fost renovate bisericile St. Mary of the Armenians și St. Mary of the Carmel, precum și ravelinul/Land gate și biserica St. Anne. Se iau măsuri pentru dezvoltarea competențelor îngrijitorilor în vederea asigurării unui nivel adecvat de întreținere și de îngrijire de către comunitățile beneficiare a siturilor restaurate.

Ca răspuns la o inițiativă a celor doi lideri ciprioți cu privire la noi măsuri de instaurare a unui climat de încredere, Comisia a acționat rapid în 2015 în vederea realocării resurselor necesare pentru deschiderea noilor puncte de trecere de la Deryneia și Lefka-Apliki. Punctele de trecere au fost deschise la 2 noiembrie 2018.

Sprijinul pentru societatea civilă a continuat în 2018. Spațiul civic (asistența tehnică pentru organizațiile societății civile) a continuat să consolideze capacitățile organizațiilor societății civile, să promoveze un mediu favorabil pentru dezvoltarea societății civile și să stimuleze colaborarea în rețea, precum și acțiunile comune cu organizațiile societății civile cipriote grecești și cu alte organizații ale societății civile din UE. Din 2015, prin mecanismul său de „consolidare a implicării civice”, Spațiul civic a sprijinit 49 de inițiative cetățenești active (din care 8 în 2018), în domenii precum pace și reconciliere, tineret, educație, sănătate, artă, drepturile omului și mediu. Forumul societății civile, o platformă în care organizațiile societății civile își pot exprima așteptările și prioritățile, s-a reunit o dată la trei luni. Acesta a acționat drept catalizator pentru sensibilizarea în acest domeniu și a promovat cetățenia activă.

În perioada septembrie-octombrie 2018, acțiunile organizațiilor societății civile în cadrul „Festivalului porților deschise” au avut loc pentru a treia oară timp de o lună întreagă, cu scopul de a crește vizibilitatea activităților organizațiilor societății civile și gradul de conștientizare cu privire la acestea, de a promova voluntariatul în rândul persoanelor de toate vârstele și de a facilita colaborarea în rețea între organizațiile societății civile din Nicosia și cele din alte regiuni. În cadrul festivalului, peste 60 de asociații, fundații, platforme, inițiative și activiști, inclusiv 10 organizații bicomunitare, au organizat peste 120 de activități pentru a se întâlni cu publicul și a crea legături cu alte organizații ale societății civile. S-au organizat vizite bicomunitare de schimburi între organizațiile societății civile din Limassol și Famagusta, ambele părți dând dovadă de un interes deosebit.

În august 2018, în Bruxelles și Amsterdam, a fost organizată o vizită de studiu privind combaterea traficului de persoane, cu participarea a câte unui membru din opt organizații diferite ale societății civile. Vizita de studiu a vizat aprofundarea

cunoștințelor și a experienței cu privire la lupta împotriva traficului de persoane și a oferit participanților oportunități de relaționare la nivelul UE.

Cele 18 contracte în așteptare acordate în cadrul schemelor de grant pentru „Societatea civilă în acțiune IV și V” au fost finalizate în 2018, în timp ce în cadrul schemei „Societatea civilă în acțiune VI” au fost semnate opt noi contracte. Acestea finanțează o gamă largă de acțiuni în domeniile mediului, drepturilor omului, artelor și sporturilor, pentru a consolida capacitățile organizațiilor societății civile, precum și pentru a încuraja implicarea cetățenilor și schimburile intercomunitare în aceste domenii.

O nouă cerere de propuneri pe tema „Împreună împotriva traficului de ființe umane” a fost lansată în iunie 2018, cu scopul de a încuraja un răspuns eficient și coordonat la toate formele de trafic de ființe umane, de a preveni traficul de ființe umane și de a îmbunătăți accesul victimelor la drepturi.

4.2.4. Obiectivul 4: Apropierea comunității cipriote turce de Uniunea Europeană

Începând cu anul universitar 2014-2015, gestionarea programului „burse de studii în UE” a fost delegată Consiliului Britanic. Bugetul disponibil în cadrul cererii de propuneri din 2018-2019 a permis finanțarea a 171 de burse de studii pentru anul universitar 2018-2019. Aceste burse îi sprijină pe studenți în primul an de studii universitare, pe absolvenții de studii universitare care sunt înscriși în programe de masterat sau doctorat, precum și pe cercetători și pe profesioniști în vederea dezvoltării în continuare a competențelor lingvistice și profesionale în mai multe state membre ale UE prin cursuri de limbi străine sau prin programe de stagii. Începând din 2007, programul de burse a asigurat accesul la burse a peste 1 400 de studenți și profesioniști ciprioți turci.

Continuitatea acestei scheme este considerată esențială și intensificarea eforturilor se va concentra pe nevoile și deficiențele comunității cipriote turce. În cadrul activităților de gestionare a programului de burse, Consiliul Britanic organizează în fiecare an evenimentul de o zi denumit „Studiază în Europa”, pentru a oferi studenților informații cu privire la posibilitățile de a studia în UE. În ultimii ani s-a creat o rețea online a absolvenților în scopul de a se consolida contactele și relațiile profesionale între foștii participanți la programul de burse. Consiliul Britanic monitorizează continuu impactul pe termen mediu, de exemplu, rata de întoarcere a studenților în Cipru și reușita acestora în găsirea unui loc de muncă.

În 2018 s-a înregistrat în continuare în rândul comunității cipriote turce un nivel ridicat al cererii de informații privind UE. La începutul anului 2015 a început să funcționeze punctul de informare al UE (EU Infopoint), care este gestionat împreună cu Reprezentanța Comisiei Europene în Cipru, fiind finanțat cu un buget total de 3 milioane EUR pentru o perioadă de 60 de luni (cu prelungirea contractului). Acesta a generat un nivel ridicat de vizibilitate a UE, a politicilor sale și a programului de ajutor. Până în prezent, punctul de informare al UE a abordat peste 25 de teme specifice UE, inclusiv mediul (apă, energie, reciclare, biodiversitate), agricultura organică, sănătatea și securitatea la locul de muncă, siguranța alimentară, bunăstarea animalelor și sănătatea animalelor. De asemenea, în cadrul punctului de informare al UE au fost abordate teme precum drepturile omului, drepturile persoanelor cu handicap, drepturile copiilor, egalitatea de gen, drepturile LGTBQ și drepturile consumatorilor.

În 2018, punctul de informare al UE a organizat 50 de evenimente (34 în Nicosia și 16 în afara Nicosiei), inclusiv Ziua Europei, Săptămâna europeană împotriva rasismului, Săptămâna europeană a tineretului și Ziua internațională a tineretului, Noaptea europeană a cercetătorilor, Ziua Europeană a Luptei împotriva Traficului de Persoane, Săptămâna mobilității și siguranța traficului și Săptămâna europeană a IMM-urilor. Aceste evenimente au atras peste 5 144 de participanți, fapt care demonstrează un interes sporit din partea comunității (4 849 de participanți la evenimentele din 2017 și 4 382 de participanți la evenimentele din 2016). Numărul de evenimente care implică școlile a crescut, pentru a asigura o sensibilizare cât mai amplă.

În cursul anului 2018, au fost distribuite 5 151 de produse de informare și 12 buletine informative (în total, 18 835 și, respectiv, 42 de la deschiderea punctului de informare). De asemenea, în 2018, în mass-media locală au apărut 493 de articole de știri și 45 de spoturi TV (1 759, respectiv, 160 de la începutul proiectului). Traficul pe pagina de Facebook „Abbilgi” a confirmat popularitatea activităților (2 982 de noi „like-uri” în 2018, numărul total de „like-uri” ridicându-se la 13 998 de la deschiderea sa). Până la sfârșitul anului 2018, pe pagina de Facebook au fost publicate 291 829 de postări.

Punctul de informare al UE a sprijinit, de asemenea, promovarea tuturor cererilor de propuneri și a altor proiecte și evenimente finanțate prin programul de ajutor, prin postări/mementouri pe Facebook, expunere de afișe la intrarea în magazine, găzduire de evenimente și lansări de proiecte în spațiul său public. Acesta a încheiat parteneriate strategice cu alte proiecte finanțate din fonduri UE și cu proiecte de asistență tehnică, precum și cu departamentele relevante ale organizațiilor societății civile.

4.2.5. Obiectivele 5 și 6: Pregătirea comunității cipriote turce pentru introducerea și punerea în aplicare a acquis-ului

Instrumentul Comisiei de asistență tehnică și schimb de informații (TAIEX) este utilizat pentru punerea în aplicare a obiectivelor 5 și 6 din Regulamentul privind ajutorul și, prin urmare, contribuie la pregătirea comunității cipriote turce pentru punerea în aplicare a acquis-ului în perspectiva ridicării suspendării acestuia odată cu intrarea în vigoare a unei soluții cuprinzătoare a problemei cipriote.

Asistența a continuat în 2018 în 17 domenii principale, sau „sectoare”, ale acquis-ului. În total, în 2018 au fost organizate 207 evenimente. Acțiunile din cadrul TAIEX au inclus, printre altele, misiuni ale experților, ateliere de lucru și vizite de studiu. Părțile interesate din cadrul comunității cipriote turce au demonstrat o conștientizare semnificativ mai mare a cerințelor acquis-ului în majoritatea sectoarelor în care TAIEX este activ.

A continuat sprijinul în favoarea schimburilor comerciale între zonele situate de o parte și de alta a liniei verzi (Regulamentul 866/2004). În 2018, experții independenți au fost implicați în efectuarea controalelor fitosanitare periodice cu privire la cartofi și citrice și în prelevarea de probe de miere de albine pentru analiză și au întocmit o listă actualizată a navelor ale căror capturi pot fi comercializate între zonele situate de o parte și de alta a liniei verzi.

4.3. Execuția financiară (contracte și plăți)

4.3.1. Atribuirea contractelor

În 2018, Comisia a semnat angajamente juridice în valoare de 56,2 milioane EUR, ceea ce înseamnă că volumul semnificativ de fonduri acumulate care a rămas neutilizat în cadrul programului de ajutor a fost ținut sub control.

4.3.2. Plăți

Plățile efectuate în 2018 s-au ridicat la 26,3 milioane EUR (17,2 milioane EUR în 2017).

4.4. Monitorizarea

Comisia este direct responsabilă de punerea în aplicare a majorității proiectelor (gestiune directă). Nivelul de monitorizare de către personalul Comisiei este foarte ridicat, având în vedere contactele permanente cu contractanții, vizitele la fața locului, precum și vizitele pe teren și reuniunile în cadrul comitetelor de coordonare. PMU/GST a continuat să sprijine Comisia în monitorizarea punerii în aplicare a contractelor de grant/proiectelor atribuite comunităților locale pentru dezvoltarea lor, IMM-urilor și întreprinderilor rurale, școlilor și instituțiilor de învățământ profesional și organizațiilor de formare profesională, sprijinind în același timp beneficiarii granturilor pentru aplicarea normelor UE în ceea ce privește execuția contractelor de grant, inclusiv achizițiile secundare.

În plus, Comisia pune în practică o serie de contracte în regim de gestionare indirectă. Entitățile de punere în aplicare precum PNUD, BERD, Consiliul Britanic și Organismul Irlandei de Nord pentru cooperarea cu teritoriile și țările de peste mări (*Northern Ireland Co-operation Overseas, NI-CO*) sunt evaluate pe piloni și raportează Comisiei în conformitate cu acordurile-cadru respective. Comisia este angajată în monitorizarea de zi cu zi a acestor acțiuni.

În ceea ce privește TAIEX, monitorizarea periodică include reuniuni ale Grupului de coordonare a proiectului, obiectivul fiind efectuarea unui bilanț, evaluarea progreselor înregistrate și planificarea continuă. Logistica TAIEX este monitorizată prin intermediul sistemului de gestionare online a instrumentului TAIEX.

4.5. Audit și controale

În 2017, Serviciul de Audit Intern (IAS) a efectuat un audit privind gestionarea financiară a Serviciului de sprijin pentru reforme structurale (SRSS), inclusiv gestionarea financiară a programului de ajutor. Obiectivul auditului a vizat, printre altele, gradul de adecvare a conceptului și punerea în aplicare efectivă a sistemului de control intern pentru gestiunea financiară (legalitatea, regularitatea și eficiența circuitului financiar). IAS a identificat unele deficiențe în ceea ce privește mediul de control intern instituit în cadrul procedurilor de achiziții, care sunt abordate prin punerea în aplicare a unui plan de acțiune ca răspuns la recomandările Serviciul de Audit Intern.

Au fost puse în aplicare următoarele măsuri corective: (i) înainte de lansarea unei proceduri de achiziții în cadrul programului de ajutor, se efectuează o analiză a nevoilor pe baza unui nou model conceput în acest scop, iar alegerea procedurii de achiziții se face pe această bază; (ii) în paralel, au fost elaborate tabele adecvate de monitorizare, pentru monitorizarea etapelor procedurii de achiziții, de la lansarea procedurii de licitații până la semnarea contractului; și (iii) au fost elaborate și note orientative pentru a clarifica normele care prevalează.

4.6. Evaluare

Va fi necesară o îmbunătățire semnificativă a statisticilor în cadrul comunității cipriote turce, menită să însoțească transpunerea viitoare a acquis-ului.

În noiembrie 2018, SRSS a încheiat un contract pentru punerea în aplicare a primului exercițiu de monitorizare axată pe rezultate, cu scopul de a revizui relevanța, eficiența, eficacitatea și sustenabilitatea a cel puțin 16 acțiuni. Acesta va ajuta SRSS la monitorizarea proiectelor finanțate cu fonduri UE din cadrul programului de ajutor, precum și la raportările legate de acestea. Monitorizarea axată pe rezultate se va concentra asupra contractelor de servicii și asupra schemelor de grant și va acoperi atât contractele în curs, cât și contractele recent încheiate. Punerea în aplicare a contractului privind monitorizarea axată pe rezultate va continua timp de doi ani.

4.7. Informare, publicitate și vizibilitate

În total, în 2018 s-au desfășurat 330 de acțiuni în domeniul vizibilității și comunicării, o mare parte dintre acestea fiind organizate în cooperare cu Reprezentanța Comisiei Europene în Cipru. Unele dintre punctele forte din 2018 au fost: prezentări privind „Starea Uniunii și prioritățile pentru 2018”, Festivalul ușilor deschise, schimbul de informații privind activitatea organizațiilor societății civile din diferite orașe, ateliere de lucru privind siguranța alimentară cu privire la modul în care sprijinul UE consolidează siguranța alimentară și vizite ale elevilor de liceu la WWTP din Morphou/Güzelyurt finanțate cu fonduri UE. Ziua Europei a fost sărbătorită printr-un eveniment de mare anvergură în aer liber la Nicosia și două concerte de muzică clasică în aer liber susținute de orchestra bicomunitară de cameră în Lefka/Lefke și Templos/Zeytinlik, la care au participat peste 500 de persoane.

Numeroase evenimente publice privind bursele UE pentru comunitatea cipriotă turcă, inclusiv un eveniment de relaționare între elevi și absolvenți la Nicosia, au asigurat sensibilizarea pe scară amplă. Au fost organizate ceremonii cu ocazia finalizării diferitelor proiecte din domeniul patrimoniului cultural, printre care bisericile St. Mary of the Armenians și St. Mary of Carmel și ravelinul Land Gate. Evenimentul de la Koutsoventis/Güngör, prin care s-a anunțat începerea funcționării instalației de depozitare a deșeurilor solide recent finalizate (faza a 2-a) a asigurat sensibilizarea pe scară amplă cu privire la sprijinul UE acordat comunității cipriote turce în ceea ce privește gestionarea deșeurilor solide. De asemenea, pe parcursul diferitelor sesiuni de formare în școli, s-au transmis informații despre sprijinul acordat de UE în domeniul siguranței traficului și al sănătății și securității la locul de muncă.

Au fost publicate două lucrări importante, și anume, „2008-2018: 10 ani de colaborare pentru patrimoniul nostru comun – Comisia tehnică pentru patrimoniul cultural din Cipru” și „Povestiri selectate privind programul de ajutor pentru comunitatea cipriotă turcă”.

4.8. Consultări cu guvernul Republicii Cipru

Au fost organizate reuniuni cu reprezentanții Guvernului Republicii Cipru, în special atunci când înalți funcționari ai Comisiei au vizitat insula. Comisia continuă să se bazeze pe cooperarea guvernului pentru verificarea drepturilor de proprietate și, de asemenea, are întrevederi periodice cu Reprezentanța permanentă din Bruxelles.

5. CONCLUZII

Comisia continuă să acorde asistență în conformitate cu Regulamentul privind ajutorul, în scopul de a facilita reunificarea Ciprului prin încurajarea dezvoltării

economice a comunității cipriote turce, acționând în vederea atingerii celor șase obiective ale sale. În cursul anului 2018, asistența s-a axat în continuare pe domeniile care prezintă probleme specifice în ceea ce privește viitoarea conformitate cu acquis-ul.

Având în vedere constrângerile în ceea ce privește capacitatea, resursele umane și financiare limitate și lacunele în pregătirea pentru viitoarea introducere a acquis-ului, sustenabilitatea proiectelor trebuie să fie examinată cu atenție. Istoricul asistenței acordate și maturitatea proiectelor vor fi reflectate în mod continuu în exercițiile de programare viitoare. Eforturile se vor concentra în continuare pe creșterea impactului asupra domeniilor prioritare prin acțiuni mai puține, dar mai ample.

Comisia este pregătită să aloce resurse, inclusiv în cadrul programului de ajutor, pentru sprijinirea negocierilor de soluționare a problemelor cipriote sub auspiciile ONU, după caz.